Forordning,

angaaende

Midler til at forekomme Faare-Sygens Udbredelse i Island.

Christiansborg Slot den 12te Maji Anno 1772.

Kiøbenhavn,
Trykt hos Directeuren over Hans Kongel. Majestæts og Universitets Bogtrykkerie, Nicolaus Christian Høpffner.

Vi Christian den Syvende, af GUds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst 2c. 2c.

Giøre alle vitterligt: At som Vi med megen Omhed erfare, at den Land-fordervelige Faare-Pest endnu holder ved i Vort Land Island, uden at noget tilstrækkeligt Lægemiddel derimod er udfundet, og Vi derhos tillige meget ugierne maae fornemme, at Vore Undersaatter i bemeldte Land, ikke alleene af Forstningen have viist største Skiødesløshed, med ikke, saavidt mueligt, at forhindre Sygdommen fra de besmittede Stæder at indtrænge sig til de, hvor Naturen har sat saadanne Grændser og Skillerum, at Faren kunde afværges, men endog at mange skal have været saa letsindige og umenneskelige, at de have bragt smittede Faar ind i sunde Bygder, hvorved heele Herreder ere af Sygdommen angrebne; ligeledes skal Indbyggerne paa de Steder, Sygen har overgaaet, ikke være om-

hygge-

byggelige nok for, eller eenige om, at afskaffe de Levninger af syge Faar, som endnu ere hos dem, uagtet dog Naturen saaledes har omgierdet dem, at de, naar de ville bruge Fliid og Paapasselighed, kunde forhindre Fælledsskab med andre, men de skal have tvertimod, indtaget friske Faar iblant de Syge, hvorved de have giort Plagen vedvarende og uophørlig, dem selv til meget større Skade, end om de, i Steden for 10 syge, havde skaffet sig 2 de sunde Faar, naar disse kunde vogtes fra at komme blant andre besmittede; og uagtet en og anden Sysselmand, saavel i de Sysseler, hvor Plagen har begyndt paa Grændserne, som i de andre, hvor den har raset, have søgt at bringe Indbyggerne til bemeldte nyttige Foretagende, og dertil erholdet de Flestes Samtykke, skal dog andre igien have sat sig derimod. Saa have Vi, paa det ikke dette Onde, formedelst nogles Skiødesløshed og Modvillighed, skal uden Hinder videre udbrede sig, og opsluge det, som endnu kunde være i Behold, samt nyttige Forsøg til Faare-Avlingens Oprettelse paa andre allerede ødelagde Steder blive forhindrede, Allernaadigst fundet for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed byde og befale:

1.

At Sysselmændene skulle, med grundige Forestillinger føre Almuen til Gemytte, hvor skadeligt og ødelæggende det er, for hver Mand i sær, og for Landet i Almindelighed, at vedligeholde de syge Faar, allerhelst da Foraars-Ulden af disse skal være uduelig, og Indbyggerne til saare liden eller slet ingen Nytte, hvorfor de, jo før jo heller, medens endnu noget er tilovers, maae foretage sig aldeeles at udrødde saadanne syge Faar, saavel

 der,

der, hvor Sygdommen har brudt ind paa Grændserne af de sunde Sysseler, og det paa saa lang Strækning, at man kand være forvisset om, at Smitten ikke er kommen længere, altsammen med Overlæg og Samtykke af de fleste Bønder, hvilke derom kunde have Kundskab, som og i de Sysseler, hvilke Plagen allereede har overgaaet, paa saadanne Strækninger, som af Naturen ere indsluttede og aflukkede, og dette ligeledes med de Flestes Overlæg og Samtykke, paa det de siden paa disse Stæder indførende friske Faar kunde med anvendt Fliid vogtes fra de Syge.

2.

Naar de befængte Faar saaledes det eene Aar ere blevne udrøddede paa bemeldte Strækninger, foretages Udrødningen det følgende Aar paa næstgrændsende Strækning, i saadan en Omkreds, som beqvemmeligst kand, med god Forsyn, freedes fra Sammenblandelse med syge Faar, og saaledes fortsættes Udrødningen Aar efter andet, saalænge Fornødenheden det maatte udfordre.

3.

Saasnart som Faarene paa hvert Sted ere udrøddede, foretages de gamle Faarehuuses Ødeleggelse, hvis gamle Torv henføres paa et afsides Sted, og enten opbrændes eller og nedgraves saa dybt i Jorden, at ingen Smitte derved kand foraarsages, Steenene deraf bortkastes paa lige Maade, eller i det mindste udspredes paa aaben Mark, saaledes, at de ligge blotte for Luften, Vinteren over; og Tømmeret, om det ikke kand anvendes til andet Brug, og nyt ikke kand haves, svides stærk i Ilden, paa det den formodentlig vedhæftende Smitte derved kand forbrændes.

4. Øverst

Øverst paa Taget af de, i de gamles Sted, opførende nye Faarehuuse, hvilke, naar GUd giver Velsignelse til Sygens Aftagelse og Faarenes Tilvæxt, maae bygges høyere og rummeligere, paa det ikke Faarene, som hidindtil er skeet, skulle staae alt for tæt tilsammen, hvilket endog alleene kand foraarsage Sygdom iblandt dem, giores en Aabning, helst lang og smal, at den Hede og Damp, som altiid, og allermeest i smitsomme Syger, er skadelig for Faarene, der igiennem kand opstige.

5.

Efterat de syge Faar ere nedslagtede, og saaledes udryddede, hvilket skal skee om Efterhøsten, maae friske Faar ikke tages ind igien, førend Sommeren efter.

6.

Sysselmændene i de Sysseler, hvor Faare-Sygen ikke er eller haver været, skulle tilholde deres underhavende Sysselers Indbyggere, at sælge til dem, som have ødelagt de syge Faar, andre friske igien, for den billigste og ringeste Priis som mueligt er, hvortil de og bør være villige og pligtige, saavel af Medlidenhed over dem, der have taget Skade, som i Besynderlighed, for derved at forekomme den overhængende Fare, som og kunde række til dem.

7.

Med de nye Faars Forplantning, i hvor lidet Antallet end kunde være, maa yderste Fliid og Varsomhed iagttages, i sær maae Ulden og Skindene af de Syge være toede, virkede og anvendte til Brug, førend de Friske komme; deres Klæder, som

røgte og malke de friske Faar, maae enten være nye, eller og de gamle tilstrekkelig toede og reene, de maae heller aldrig komme paa de Stæder, hvor Sygdommen er, for ikke at bringe Smitten med sig; meget mindre maae nogen understaae sig at bringe Uld, Skind eller noget Faar, ind fra de besmittede Stæder, hvormed Repstiorerne i hver Rep skulle have saa nøye og nidkiær Indseende, som de ville af Os Allernaadigst ansees og agtes nidkiære for deres egen og Landets Velfærd. Hvo som først overkommer nogen, der maatte handle herimod, skal under vilkaarlig Straf, om det forsømmes og siden bliver bekiendt, strax angive det for Repstiorerne, da de indbragte Faar uden Ophold ødelegges. Repstiorerne igien skulle angive det for Sysselmanden, og han for høyere Øvrighed, hvorefter Stiftamtmanden haver at indberette Sagen til Vores Norske Kammer, da den Skyldige skal blive paalagt saadan Straf, som de fortiene, der ere Vore Befalinger overhørige, og søge at bringe Fædernelandet i Ulykke.

8.

Med foranførte Udrødning af de besmittede Faar begyndes paa een Tiid i Sønder, Nord- og Vester-Deelen af Landet, nemlig: i Rangervalle Syssel og Svarfaderdalen i Wadle Syssel, samt i de Præstegielde i Bardestrands og Strande Sysseler, hvor Sygen sidst maatte have begyndt at indsnige sig, og som ligge næst ved de endnu ubefængte; og naar da et Voigdelav eller et Syssel er færdigt, foranstaltes Udrødningen i det nærmest tilgrændsende, paa den ved 2 Art. anbefalede Maade.

9.

Skulle 2de Sysseler nogensteds støde tilsammen, uden at der imellem dem findes noget naturligt Skillerum, som kunde

hindre

hindre Faarenes Sammenkomst fra begge Sider, skal, efter begge Syssel mænds og Indbyggernes beste Overlæg, saa lang Strækning med det samme udsees i det andet Syssel, indtil saadant naturligt Modværn kand haves, som, ved Hielp af tilstrækkelig Fliid og Vogtning, kand hindre de sunde og syge Faars Sammenkomst.

10.

I de Sysseler, hvor Pesten endnu ikke er kommen, men dog nærmer sig til, skulle i sær Syssel mændene med yderste Fliid lade sig være angelegen paa de Stæder, hvor den helst befrygtes at kunde indtrænge, at giøre saa gode og tilstrækkelige Anstalter, som mueligt er, til at hindre deres Fremgang.

11.

Og da det i Betragtning af de befængte Egnes vidtløftige Strækning kand medtage nogle Aar, inden de syge Faar kunde overalt udroddes, og Vi altsaa finde det at være særdeles ønskeligt, om der kunde haves saadanne Midler, hvorved de befængte Faar kunde ved flittig Oppasning holdes i den Stand, at deres Ejere kunde have nogenledes Nytte af dem imidlertiid, saalænge Udryddningen endnu ikke kand komme til dem; Saa er Vor Allernaadigste Villie og Befaling, at Land-Physicus forfatter i Landets Sprog, en oplyselig Underretning og Forskrift, om den Behandling, samt Læge- og andre Midler, som enten maatte allerede være befundne, eller efterhaanden kunde befindes tienlige til at forekomme og svække Sygdommens Kraft, i det mindste i den Grad, at Faarene imidlertiid kunde bringe nogen meere Nytte, end som sædvanlig haves af befængte Faar, og at saadan Underretning og Forskrift da udgives i Trykken til alles Efterretning.

12. I

I Øvrigt haver Stiftamtmanden, efter beste Overlæg med vedkommende Betiente, at see denne for Landet saa magtpaaliggende Sag sadt i mueligste Drift og Execution. Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette og forholde. Thi byde og befale Vi hermed alle og enhver, som denne Vor Forordning under Vort Finance-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behørige Stæder, til alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores Kongelige Residence-Stad Kiöbenhavn, den 12te Maji, Ao. 1772.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Christian.

O. Thott.

[illegible]l. C[illegible] [illegible] G. C. Oeder.

v. Hellfriedt.